

MEKTEPKE SHEKEMGI JASTAGI BALALARGA OYIN METODIKASI ARQALI BILIM BERIW: QUBLA KOREYA TAJIRIYBESI

Xabibullaeva Sarbinaz Polatbay qizi

Xojeli rayoni 13-sanli UTMMSHBSH (baqsha) direktor orinbasari

Annotaciya. *Bul teziste mektepke shekemgi jastagi balalarga oyin metodikasi arqali bilim beriwdi pedagogikalıq ahamiyeti, balalardıń biliw iskerligi ham dóretiwshilik qabiletlerin rawajlandırıwdagı ornı sáwlelendiriledi. Sonday-aq, Qubla Koreyada qollanılatusın Nuri oqıw baǵdarlamasınıń oyınǵa tiykarlangan bilimlendiriw principleri tallanıw, bul tájiriybeden Ózbekstan mektepke shekemgi bilimlendiriw shólkemlerinde paydalanıw imkaniyatlari kórip shıǵıladı.*

Tayanış sózler: *mektepke shekemgi bilimlendiriw, oyin metodikasi, Nuri baǵdarlaması, Qubla Koreya tájiriybesi, balaǵa baǵdarlangan bilimlendiriw, dóretiwshilik, biliw iskerligi.*

KIRISIW

Mektepke shekemgi jas dáwiri balanıń fizikalıq, aqılıy, sociallıq ham sezimlik jaqtan rawajlanıwında ahamiyetli basqısh esaplanadı. Bul dáwirde balalardıń qorshaǵan ortalıqtı ańlawǵa bolǵan qızıǵıwshılıǵın rawajlandırıw, óz betinshe pikirlewge úyretiw ham sóylesiw kónlikpelerin qalıplestiriwde bilim beriw metodların durıs tańlaw úlken ahamiyetke iye. Oyin balanıń tábiyiy iskerlik túrlerinen biri bolıp, ol arqalı bala jańa túsiniklerdi ózlestiredi, óz tájiriybesin birtadı ham basqa balalar menen birge islesiwde úyrenedi.

Oyin metodikasi bilim beriw maqsetlerin oyin iskerligi menen úylestiriwge tiykarlanadı. Bunda pedagog balanıń jas ózgeshelikleri, qızıǵıwshılıqları ham individual rawajlanıw dárejesin esapqa alǵan halda shınıǵıwları shólkemlestiredi.

TIYKARGI BÓLIM

Mektepke shekemgi bilimlendiriwde oyin metodikasınan paydalanıw balalardıń sóylewin rawajlandırıw, matematikalıq túsiniklerin qalıplestiriw, tábiyat qubılısların baqlaw, dóretiwshilik pikirlew ham sociallıq qatnasıqlardı úyreniwge xızmet etedi. Máselen, didaktikalıq oyınlar arqalı balalar reńler, formalar ham sanlardı parıqlawdı úyrense, rolly oyınlar arqalı túrli kásipler, shańaraqlıq qatnasıqlar ham kúndelikli turmıs jaǵdayları menen tanısadı. Qurılıs-dúziw ham konstruktor oyınları bolsa keńisliktegi kózqaras, mashqalalardı sheshiw ham erkin qarar qabıl etiw kónlikpelerin rawajlandırıwǵa járdem beredi.

Oyin procesinde pedagogtıń wazıypası tek tayar bilimlerde jetkeriwden ibarat emes. Ol balalardıń qızıǵıwshılıǵın qollap-quwatlawı, sorawlar beriw, óz betinshe izleniwine imkaniyat jaratıwı ham zárúr jaǵdaylarda baǵdarlawı kerek. Bunda balalar óz ara pikir almasıw, qaǵıydalarǵa ámel etiw, nábwet kútiw ham birgelikte wazıypalardı orınlaw arqalı sociallıq kónlikpelerdi de iyeleydi.

Qubla Koreya tájiriybesi oʻyin tiykarındaǵı mektepke shekemgi bilimlendiriwǵı úyreniwde úlken áhmiyetke iye. Mámlekette 3-5 jaslı balalar ushın mólsherlengen Nuri oqıw baǵdarlaması balaǵa baǵdarlanǵan bilimlendiriw, oʻyin arqalı úyreniw, óz betinshelik hám dóretiwshilikti rawajlandırıw principlerine tiykarlanadı. Baǵdarlamada fizikalıq belsendilik hám salamatlıq, qarım-qatnas, sociallıq qatnasıqlar, kórkem óner tájiriybeleri hám tábiyattı úyreniw sıyaqlı bes mazmun tarawı belgilengen.

Nuri baǵdarlamasınıń áhmiyetli táreplerinen biri balalardıń óz qızıǵıwshılıqları tiykarında oʻyinlarǵa qatnasıwına sharayat jaratıw bolıp esaplanadı. Pedagog balalardıń oʻyın baqlaydı, olardıń sorawlarına itibar qaratadı hám oʻyin barısındaǵı tájiriybelerin jańa bilimler menen baylanıstırıwǵa járdemlesedi. Bunda imarat ishindegi hám sırtındaǵı ortalıqtan paydalanıw, balalar arasındaǵı birge islesiwde qollap-quwatlaw da áhmiyetli esaplanadı.

Bul tájiriybeni Ózbekstan mektepke shekemgi bilimlendiriw shólkemlerinde qollanıwda milliy qádiriyatlar, jergilikli sharayatlar hám balalardıń jas ózgesheliklerin esapqa alıw zárúr. Máselen, tábiyattı úyreniwge baǵıshlanǵan shınıǵıwlarda balalar ósimliklerdi baqlawı, tuqımlardı salıstırıwı hám olardıń ósiwi haqqında pikir júrgiziwi múmkin. Rolli oʻyinlarda bolsa milliy úrp-ádetler, xalıq kásipleri hám kúndelikli turmısqa baylanıslı jaǵdaylardan paydalanıw múmkin.

Sunday-aq, oʻyin iskerligin shólkemlestiriwde balalardıń qáwipsizligin támiyinlew, barlıq balalardıń qatnasıwı ushın teń imkaniyat jaratıw hám nátiyjelerdi tek ǵana durıs juwaplar menen emes, al balanıń belsendiligi, erkinligi, sóylesiw hám izleniw arqalı da bahalaw áhmiyetli.

Qubla Koreyanıń Nuri oqıw baǵdarlamasında oʻyin balalardıń tek waqıt ótkeriw quralı sıpatında emes, al bilim hám tájiriybe arttırıw procesi sıpatında qaraladı. 2019-jılı qayta kórip shıǵılǵan Nuri baǵdarlaması balaǵa baǵdarlanǵan hám oʻyin tiykarındaǵı bilimlendiriw tiykarǵı princip sıpatında belgileydi. Bul baǵdarlama 2020-jıl 1-marttan baslap mektepke shekemgi bilimlendiriw mákemelerinde engizilgen. Onda balalardıń erkinligi, dóretiwshiligi, hár tárepleme rawajlanıwı hám baxıtlı balalıq tájiriybesin qollap-quwatlawǵa ayırıqsha itibar qaratıladı.

Nuri programmasınıń áhmiyetli ózgesheliklerden biri bilim beriw procesin qatań, tek pedagog belgilegen wazıypalar tiykarında shólkemlestiriwden góre, balalardıń qızıǵıwları hám oʻyin xızmetine beyimlestiriw. Mısalı, balalar qurılıs materiallarınan úy yaki kópir soǵıp atırǵanda formalar, ólshemler hám keńisliktegi qatnaslardı úyreniwı múmkin. Oʻyin dawamında pedagog balalarǵa tayar sheshimdi ayıp beriwdiń ornına, "Kópiriniz bekkem bolıwı ushın ne islew múmkin?" sıyaqlı sorawlar arqalı óz betinshe pikirlewge shaqıradı. Bunday qatnas balalardıń baqlaw, salıstırıw, tájiriybe ótkeriw hám mashqalalarǵa sheshim tabıw kónlikpelerin qollap-quwatlaydı.

Baǵdarlamada bilimlendiriw mazmunı bes tiykarǵı baǵdar boyınsha shólkemlestiriledi: fizikalıq belsendilik hám salamatlıq, sóylesiw, sociallıq qatnasıqlar, kórkem óner tájiriybeleri hám tábiyattı úyreniw. Bul baǵdarlar óz aldına shınıǵıwlar menen sheklenip qalmastan, oʻyin

procesinde óz ara úylestiriliwi múmkin. Máselen, tábiyat temasındaǵı toparlıq oyında balalar ósimliklerdi baqlaydı, olardıń qásiyetlerin súwretleydi, óz ara pikir alısağı hám baqlaganların súwret arqalı kórsetedi. Nátiyjede bir jumıstıń ózinde bir neshe rawajlanıw baǵdarı qamtıp alınağı.

Nuri baǵdarlamasında pedagogtıń wazıypası balalardıń oyın baqlaw, olardıń qızıǵıwshılıqların anıqlaw hám úyreniw procesin qollap-quwatlawdan ibarat. Bunıń ushın pedagog oyın ortalıǵın shólkemlestiredi, jasqa say hám qawipsiz materiallardı tańlaydı, balalar arasındaǵı birge islesiwdi xoshametleydi hám hár bir balanıń individual mıtájliklerin esapqa aladı. Sonday-aq, balalardıń ashıq hawada oynawı, dem alıwı hám óz qızıǵıwshılıqlarına muwapıq jumıs tańlawı ushın jeterli imkaniyat jaratılıwı názerde tutiladı. Oyın tiykarındaǵı bilimlendiriw nátiyjeliligin anıqlawda tek ǵana balanıń tapsırmaǵa durıs juwap beriwine itibar qaratıw jeterli emes. Balanıń oyındaǵı aktivligi, qatarları menen pikirlesiwı, óz betinshe qarar qabıl etiwı, qıyınshılıqlardı jeńiwge umtılwı hám jańa ideyalar usınıwı da esapqa alınıwı kerek. Nuri baǵdarlamasınıń rásmiy túsindirme materiallarında balalardıń oyınlar arqalı qanday bilim hám tájiriybelerdi ózlestirip atırǵanın túsiniw hám pedagogikalıq jumıstı jetilistiriwge itibar qaratıladı.

Qubla Koreya tájiriyesin Ózbekstan mektepke shekemgi bilimlendiriw sistemasına engiziwde tayar baǵdarlamadan tolıq nusqa kóshiriw emes, al onıń nátiyjeli principlerin jergilikli sharayatqa beyimlestiriw maqsetke muwapıq. Sonıń ishinde, ózbek xalıq ertekleri, milliy oyınlar, tábiyattı baqlaw, qurılıs-sazlaw hám rolly oyınlardan paydalanıp, balalardıń erkin pikirlewin hám birgelikte islewin rawajlandırıw múmkin.

JUWMAQ

Mektepke shekemgi jastaǵı balalardıń oyın metodikası arqalı bilim beriw olardıń bilim alıwǵa qızıǵıwshılıǵın qollap-quwatlaw, dóretiwshilik pikirlewdi rawajlandırıw hám sociallıq kónlikpelerin qalıplestiriw ushın áhmiyetli pedagogikalıq imkaniyat esaplanadı. Qubla Koreyanıń Nuri oqıw baǵdarlaması oyın hám balaǵa baǵdarlangan bilimlendiriwdi mektepke shekemgi bilimlendiriwdiń áhmiyetli principleri sıpatında belgileydi. Bul tájiriyebeı Ózbekstan sharayatına beyimlestiriwde milliy qádiriyatlar, individual qatnas, bilimlendiriw ortalıǵı hám pedagogtıń kásiplik sheberligine itibar qaratıw kerek. Oyın iskerligin maqsetli shólkemlestiriw arqalı balalardıń hár tárepleme rawajlanıwın qollap-quwatlaw múmkin.

PAYDALANILGAN ÁDEBIYATLAR:

1. Kim Ji-yeon, Woo Min-jung, Lee Seong-young. Nolijido (Play in Early Childhood Education). - Seul: Changjisa, 2023.
2. Ministry of Education, Republic of Korea. 2019 Revised Nuri Curriculum: National Kindergarten Curriculum. - 2019.
3. Qodirova F.R., Toshpo‘latova Sh.Q., Kayumova N.M., A‘zamova M.N. Maktabgacha pedagogika. — Toshkent: Tafakkur, 2019.
4. Sodiqova Sh.A. Maktabgacha pedagogika. — Toshkent: Tafakkur Bo‘stoni, 2013.